

Sygn. akt **XXIII Ga 1889/16**

Sygn. akt **XXIII Gz 1360/16**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 5 kwietnia 2017 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący:	SSO Anna Gałas
Sędziowie:	SO Monika Skalska (spr.) SO Aneta Łazarska
Protokolant:	Prot. Sąd. Arkadiusz Bogusz

po rozpoznaniu w dniu 5 kwietnia 2017 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W.

przeciwko D. L. A. w K. (Republika Federalna Niemiec)

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie

z dnia 11 sierpnia 2016 r., sygn. akt VIII GC 1084/16

oraz na skutek zażalenia pozwanego na pkt. II wyroku Sądu Rejonowego dla m. st. Warszawy w Warszawie z dnia 11 sierpnia 2016 r., sygn. akt VIII GC 1084/16

1. zmienia zaskarżony wyrok w pkt. II i zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz D. L. A. w K. (Republika Federalna Niemiec) kwotę 1217 zł (tysiąc dwieście siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu,

2. oddala apelację powoda,

3. zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w W. na rzecz D. L. A. w K. (Republika Federalna Niemiec) 930 zł (dziewięćset trzydzieści złotych) tytułem kosztów postępowania odwoławczego.

SSO Monika Skalska	SSO Anna Gałas	SSO Aneta Łazarska
--------------------	----------------	--------------------

Sygn. akt XXIII Ga 1889/16

Sygn. akt XXIII Gz 1360/16

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 19 lutego 2016 r. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w W. wniósł o zasądzenie od D. L. A. z siedzibą w K. kwoty 400 euro wraz z odsetkami ustawowymi liczonymi od dnia 16 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty oraz zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda kosztów postępowania sądowego w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Uzasadniając żądanie, strona powodowa wskazała, że nabyła wierzycelność od A. P. z tytułu roszczenia o odszkodowanie za opóźnienie lotu na podstawie Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady – Rozporządzenie (WE) nr 261/2004 w związku z orzeczeniem Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości w sprawach połączonych C-402/07 i C-432/07. Dnia 12 listopada 2015 r. pasażerka podróżowała liniami lotniczymi pozwanego z G. do B. przez M. i z powodu strajku załogi pozwanego wylot poszkodowanej z M. został anulowany. Pomimo wezwania do zapłaty przez Powoda pozwany nie wypłacił powodowi należnego odszkodowania.

W odpowiedzi na pozew strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej kosztów postępowania w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Uzasadniając swoje stanowisko strona pozwana wskazała, że lot pasażerki A. P. faktycznie został odwołany lecz jego przyczyną był strajk personelu pokładowego zorganizowany przez związek zawodowy (...). Stanowiło to zatem zdaniem pozwanego nadzwyczajną okoliczność, która sparaliżowała działalność pozwanego jako przewoźnika i zwolniła go z odpowiedzialności za wypłatę dodatkowego odszkodowania na podstawie art. 5 ust. 3 w zw. Z pkt 14 preambuły Rozporządzenia WE nr nr (...) Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 295/91.

Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie, wyrokiem z dnia 11 sierpnia 2016 r. w sprawie o sygn. Akt VIII GC 1084/16 oddalił powództwo oraz zasądził od powoda na rzecz pozwanego kwotę (...) tytułem zwrotu kosztów procesu.

Z ustaleń poczynionych przez sąd pierwszej instancji wynika, że strajk personelu pokładowego pozwanej spółki zrzeszonego w związku zawodowym (...) rozpoczął się 6 listopada 2015 r. i trwał 7 dni.

Podłożem konfliktu pozwanej spółki z pracownikami był brak zgody spółki na wyrównanie każdemu pracownikowi zaprzestającemu pracy zarobkowej przed osiągnięciem ustawowego wieku emerytalnego wynikającego z tego obniżenia świadczenia emerytalnego przysługującego od państwa.

Strajk rozpoczęty w dniu 6 listopada 2015 r. zakończył się w dniu 13 listopada 2015 r. Odwołanych zostało łącznie (...) lotów co stanowiło 44,4% wszystkich zaplanowanych lotów i dotknęło ok. 574 tys pasażerów.

Pismem z dnia 4 stycznia 2016 r. powód wezwał pozwaną spółkę do zapłaty odszkodowania za odwołane loty w wysokości równoważności 400 Euro w terminie 7 dni od dnia otrzymania pisma, wskazując, że podstawą żądania jest art. 5 i art. 7 ust. 1 pkt b Rozporządzenia (WE) Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów.

W odpowiedzi z dnia 1 lutego 2016 r. pozwana spółka podniosła, że odwołanie lotu nastąpiło w następstwie czynników niezależnych od linii lotniczej co stanowi nadzwyczajną okoliczność wyłączającą odpowiedzialność odszkodowawczą Spółki.

W oparciu o powyższe ustalenia faktyczne Sąd Rejonowy wywiódł, że pozwana spółka wykazała, że podjęła działania mające na celu wyeliminowanie i ograniczenie skutków odwołania lotów związanego ze strajkiem personelu pokładowego w dniach 6 -13 listopada 2015r. W konsekwencji, Sąd Rejonowy uznał, że spółka wykazała okoliczności

wyłączające jej odpowiedzialność odszkodowawczą za odwołany lot na podstawie art. 5 ust. 3 Rozporządzenia i oddalił powództwo.

Apelację od powyższego orzeczenia złożyła powódka (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością zaskarżając go w całości. Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie:

1. Przepisów prawa materialnego – art. 5 ust. 3 Rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 295/91 poprzez błędną wykładnię przesłanek powodujących zwolnienie przewoźnika lotniczego z obowiązku wypłaty rekompensaty przewidzianej w art. 7 Rozporządzenia tj.

a) nadzwyczajnych okoliczności – poprzez zastosowanie wykładni rozszerzającej, mimo tego, iż omawiany przepis wprowadza wyjątek od zasady obowiązku wypłaty odszkodowania na rzecz poszkodowanego konsumenta w relacjach z przedsiębiorcą a zatem stanowi element systemu szczególnej ochrony słabszych uczestników rynku

b) „podjęcia wszelkich racjonalnych środków dla uniknięcia nadzwyczajnych okoliczności” - poprzez przyjęcie, że wskazaną przesłankę należy rozumieć w ten sposób, iż do zwolnienia z odpowiedzialności odszkodowawczej wystarczy, że przewoźnik lotniczy wykaże przedsięwzięcie środków mających na celu złagodzenie skutków odwołania lotu.

2. Przepisów prawa procesowego w stopniu mającym wpływ na wynik sprawy – art. 233 § 2 Kodeksu Postępowania Cywilnego poprzez dokonanie dowolnej a nie swobodnej oceny zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wyrażające się w:

a) pominięciu przy ustalaniu stanu faktycznego szeregu okoliczności świadczących o tym, że strajk będący powodem odwołania przedmiotowego lotu nie był okolicznością zewnętrzną, nagłą i taką której pozwany nie mógł uniknąć

b) ustaleniu – mimo braku podstaw w materiale dowodowym – że Pozwany podjął wszelkie racjonalne środki w celu uniknięcia zaistnienia nadzwyczajnych okoliczności, których skutkiem było odwołanie przedmiotowego lotu.

Ponadto, powódka wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od strony pozwanej na rzecz Powoda kwoty 400 euro wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 12 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty, oraz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego adwokata i opłaty skarbowej za obydwie instancje według norm przepisanych.

Odpowiedź na apelację złożył pozwany wnosząc o jej oddalenie w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Pozwana wniosła zażalenie na postanowienie o kosztach postępowania zawarte w pkt. II wyroku, w części, w której Sąd nie zasądził kwoty 600 zł ponad kwotę zasądzonych 617 zł. Zaskarżonemu postanowieniu pozwana zarzuciła naruszenie § 2 pkt. 3 w zw. z § 22 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie, przez jego błędne zastosowanie polegające na zasądzeniu na rzecz pozwanej kosztów zastępstwa procesowego w wysokości poniżej określonej przez rozporządzenie stawki minimalnej. Wskazując na powyższe zarzuty pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego postanowienia poprzez zasądzenie na rzecz pozwanej kosztów postępowania w łącznej wysokości 1217 zł, na które składają się koszty zastępstwa procesowego w wysokości 1200 zł oraz 17 zł tytułem zwrotu uiszczonej opłaty skarbowej od pełnomocnictwa.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje

Apelacja nie zasługuje na uwzględnienie.

Sąd Rejonowy poczynił prawidłowe ustalenia faktyczne, wyrażając oceny, które nie pozostają w sprzeczności z zasadami logicznego myślenia i doświadczenia życiowego oraz nie wykazują błędów natury faktycznej, dlatego też Sąd Okręgowy przyjął je za własne.

Zarzuty naruszenia prawa materialnego nie mogły odnieść skutku, albowiem zaskarżony wyrok odpowiada prawu. Trafnie Sąd I instancji wskazał, że w niniejszej sprawie ma zastosowanie art. 5 ust. 1 lit c Rozporządzenia (WE) Nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylające rozporządzenie (EWG) nr 295/91. W pierwszej kolejności należy wskazać, że zgodnie z art. 288 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej Rozporządzenie ma zasięg ogólny. Wiąże w całości i jest bezpośrednio stosowane we wszystkich państwach Unii Europejskiej. Przepis ten oznacza, że ustawodawca nie jest zobowiązany do implementowania przepisów rozporządzenia do krajowego porządku prawnego przy zastosowaniu źródeł prawa określonych w art. 87 ust. 1 i 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej.

Z art. 5 ust. 1 lit. c przedmiotowego Rozporządzenia wynika, że w przypadku odwołania lotu, obsługujący przewoźnik lotniczy powinien wypłacić pasażerowi odszkodowanie na zasadach określonych w art. 7 w kwocie zależnej od długości trasy przelotu. Odpowiedzialność przewoźnika lotniczego za odwołany lot nie jest jednak odpowiedzialnością absolutną, albowiem okoliczności wyłączające tę odpowiedzialność określone zostały w art. 5 ust. 3. Rozporządzenia. Zgodnie z tym przepisem, przewoźnik zwolniony jest z obowiązku wypłaty odszkodowania, jeżeli dowiedzie, iż odwołanie lotu zostało spowodowane zaistnieniem nadzwyczajnych okoliczności, których nie można było uniknąć, mimo podjęcia wszelkich racjonalnych środków. Przepis ten odczytywać należy w związku z motywem 14 preambuły Rozporządzenia, zgodnie z którym zobowiązania przewoźników powinny być ograniczone lub ich odpowiedzialność wyłączona w przypadku, gdy zdarzenie jest spowodowane zaistnieniem nadzwyczajnych okoliczności, których nie można było uniknąć mimo podjęcia wszelkich racjonalnych środków. Okoliczności te - jak wynika z motywu 14 preambuły - mogą w szczególności zaistnieć w przypadku destabilizacji politycznej, warunków meteorologicznych uniemożliwiających dany lot, zagrożenia bezpieczeństwa, nieoczekiwanych wad mogących wpłynąć na bezpieczeństwo lotu oraz strajków mających wpływ na działalność przewoźnika.

W świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego nie ulega w ocenie Sądu Okręgowego wątpliwości, że w rozpatrywanej sprawie, pomimo tego że strajk trwał 7 dni i lot osoby poszkodowanej został odwołany w przedostatnim jego dniu, miał on charakter niespodziewany. Z materiału dowodowego jednoznacznie wynika bowiem, że związek zawodowy (...) o strajku poinformował stronę pozwaną dopiero w godzinach porannych w dniu 6 listopada 2015 r. Tak późne poinformowanie przewoźnika o strajku miało uniemożliwić mu przedsięwzięcie środków zapobiegawczych, które musiałyby być podjęte znacznie wcześniej – z wyprzedzeniem czasowym kilku tygodni. Co więcej w dniu tym nie zostały podane przez strajkujących informacje o zasięgu i rozmiarach strajku przez cały okres jego trwania, lecz informacje te były przekazywane w kolejnych dniach, a rozmiar strajku zwiększał się w kolejnych dniach jego trwania. Strajk ten miał przy tym niewątpliwie wpływ na działalność strony pozwanej jako przewoźnika lotniczego – doszło bowiem do odwołania ponad 40 % wszystkich lotów strony pozwanej.

Odnosząc się do zarzutu naruszenia art. 233 § 1 Kodeksu Postępowania Cywilnego, to nie zasługuje on na uwzględnienie. Przede wszystkim zauważyć należy, że fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia były między stronami bezsporne, natomiast spór ogniskował się między stronami co do oceny prawnej. Spór sprowadzał się bowiem do oceny prawnej, tj. czy okoliczności przedstawione przez strony w toku postępowania skutkują wyłączeniem odpowiedzialności strony pozwanej za odwołany lot A. P. – w oparciu o art. 5 ust. 3 w zw. z motywem 14 Preambuły Rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylające rozporządzenie (EWG) nr 295/91.

W ocenie Sądu Okręgowego trafnie sąd pierwszej instancji zauważył, iż pozwana wykazała, że podjęła wszelkie racjonalne środki w celu uniknięcia nadzwyczajnej okoliczności jaką był strajk personelu pokładowego. L. podjęła bowiem negocjacje ze strajkującymi, które to działanie wyczerpywało wszelkie faktyczne i prawne środki jakimi

dysponowała pozwana Spółka. Decyzja o strajku została podjęta przez związek zawodowy (...), zrzeszający pracowników personelu pokładowego L., na który pozwana spółka nie miała wpływu. Spółka nie dysponowała innymi środkami prawnymi niż próba polubownego rozwiązania sporu. W kolejnych dniach strajku, pozwana spółka podjęła negocjacje ze strajkującymi, prezentując coraz korzystniejsze rozwiązania dla strajkujących pracowników. Postawa związku zawodowego (...) uniemożliwiła jednak wcześniejsze zakończenie strajku. Strona powodowa nie kwestionowała przedstawionych przez stronę pozwaną danych dotyczących zakresu i zasięgu tego strajku, wynikających z dokumentów przedłożonych przez stronę pozwaną.

Strona powodowa nie kwestionowała również faktu prowadzenia przez stronę pozwaną negocjacji ze związkiem zawodowym. Tym samym w ocenie Sądu Okręgowego niesporne było również to, że w dniu 2 listopada 2015 roku strona pozwana zgodziła się na realizację postulatów związku zawodowego personelu pokładowego U. w zakresie świadczeń emerytalnych oraz tymczasowych świadczeń emerytalnych dla członków personelu pokładowego oraz zgodziła się zapewnić wypłacane przez pracodawcę świadczenie emerytalne dla członków personelu pokładowego, który odpowiada podobnym świadczeniom, przysługującym w innych spółkach. Następnie w dniu 5 listopada 2015 roku strona pozwana zgodziła się na wyrównanie każdemu pracownikowi, zaprzestającemu pracy zarobkowej przed osiągnięciem ustawowego wieku emerytalnego, wynikającego z tego obniżenia świadczenia emerytalnego przysługującego od państwa, jak również tego, że średnie roczne wynagrodzenie członka personelu kabinowego zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy wynosi 50 000 euro, a najwyższe zarobki sięgają rzędu 80 000 euro. Za przyznaną przez stronę powodową uznać należy również wskazywaną przez stronę pozwaną okoliczność, że zarówno informacja o wszczęciu strajku, jak i o jego rozmiarze przekazywana była pozwanej przez strajkujących w ostatnim momencie.

Sąd Okręgowy podziela jednocześnie stanowisko wyrażone w uzasadnieniu wyroku z dnia 13 grudnia 2016 r. sygn. Akt II Ca 2091/16 wydanego przez Sąd Okręgowy w Krakowie. W wyroku tym sąd wskazał, że „strajki, które mogą wpływać na działalność przewoźnika, stanowią jedną z nadzwyczajnych okoliczności, mogącą wyłączyć odpowiedzialność przewoźnika lotniczego za odwołany lub opóźniony lot”. Sąd uznał dodatkowo, że „chodzi w tym wypadku o każdy rodzaj „. strajków mających wpływ na działalność przewoźnika”, a zatem również o strajki pracowników przewoźnika lotniczego, o ile mają wpływ na działalność tego przewoźnika.”

Nie zasługują na uwzględnienie również zarzuty naruszenia prawa materialnego, tj. art. 5 ust. 1) Rozporządzenia (WE) nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 295/91. Gdyby przyjąć interpretację tego przepisu przedstawianą przez stronę powodową, to uznać należałoby, że odpowiedzialność strony pozwanej była odpowiedzialnością absolutną. Tak jednak nie jest, gdyż w art. 5 ust. 1 lit. c pkt. i, ii, iii oraz w art. 5 ust. 3 przedmiotowego Rozporządzenia określone zostały okoliczności wyłączające tę odpowiedzialność. Zgodnie z tym ostatnim przepisem, przewoźnik jest zwolniony z obowiązku wypłaty odszkodowania, jeżeli dowiedzie, iż odwołanie zostało spowodowane zaistnieniem nadzwyczajnych okoliczności, których nie można było uniknąć, mimo podjęcia wszelkich racjonalnych środków.

W ocenie Sądu Okręgowego zgodzić należy się z Sądem Rejonowym, że znaczenie w niniejszej sprawie miały strajki które mogą wpływać na działalność przewoźnika lotniczego za odwołany lub opóźniony lot. Przy czym uznać należy, że chodzi w tym wypadku o każdy rodzaj „strajków mających wpływ na działalność przewoźnika”, a zatem również o strajki pracowników przewoźnika lotniczego, o ile mają wpływ na działalność tego przewoźnika. Podkreślenia wymaga, że przepisy Rozporządzenia (WE) nr 261/2004, w tym w szczególności brzmienie motywu 14 Preambuły, nie wyłączają strajków przewoźnika lotniczego spod pojęcia „strajków mających wpływ na działalność przewoźnika”. W swoim orzecznictwie Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej wielokrotnie podkreślał, że ustalenie znaczenia i zakresu pojęć, których definicje prawo wspólnotowe nie zawiera, powinno być dokonywane zgodnie z ich zwyczajowym znaczeniem w języku potocznym, przy jednoczesnym uwzględnieniu kontekstu, w którym są one użyte i celów regulowania, którego są częścią (tak w wyroku z dnia 10 marca 2005 roku w sprawie C-336/03). Potoczne znaczenie sformułowania „strajków mających wpływ na działalność przewoźnika” nie uprawnia do wyłączenia spod jego zakresu

strajków pracowników personelu danego przewoźnika lotniczego. Kontekst użycia tego sformułowania i cele samej regulacji również nie uprawniają do dokonania takiego wyłączenia. Już z motywu 15 Preambuły Rozporządzenia (WE) nr 261/2004 wynika, że za nadzwyczajne okoliczności powinno się uważać sytuację, gdy decyzja kierownictwa lotów w stosunku do danego samolotu spowodowało danego dnia powstanie dużego opóźnienia, przełożenia lotu na następny dzień albo odwołanie jednego lub więcej lotów tego samolotu, pomimo podjęcia wszelkich racjonalnych środków przez zainteresowanego przewoźnika, by uniknąć tych opóźnień lub odwołania lotów. Oznacza to, że za nadzwyczajną okoliczność niepodobną uznawać tylko taką, która występuje całkowicie na zewnątrz struktury przedsiębiorstwa przewoźnika lotniczego. Wskazuje na to również motyw 14 Preambuły Rozporządzenia (WE) nr 261/2004, w którym do nadzwyczajnych okoliczności prawodawca unijny zaliczył nieoczekiwane wady floty przewoźnika mogące wpłynąć na bezpieczeństwo lotu. Także w tym wypadku nadzwyczajna okoliczność dotyka struktury działalności przewoźnika lotniczego i niekoniecznie pochodzi „z zewnątrz”. Na gruncie przedmiotowego Rozporządzenia istotne z punktu wyłączenia odpowiedzialności przewoźnika jest nie to, czy dana okoliczność zaistniała „wewnątrz”, bądź całkowicie „na zewnątrz” struktury przedsiębiorstwa przewoźnika lotniczego, ale to, czy źródło zaistnienia takiej nadzwyczajnej okoliczności wpisuje się w ramy normalnego wykonywania działalności danego przewoźnika lotniczego i nie pozwala mu na skuteczne nad nimi panowanie.

Zdaniem Sądu Okręgowego na gruncie Rozporządzenia (WE) nr 261/2004 nie może budzić uzasadnionych wątpliwości to, że pojęcie „strajków mających wpływ na działalność przewoźnika” obejmuje także strajk załogi pracowników danego przewoźnika lotniczego, jak to miało miejsce w niniejszej sprawie, co z kolei może stanowić nadzwyczajną okoliczność, uzasadniającą wyłączenie odpowiedzialności przewoźnika lotniczego. To zaś umożliwia rozpoznanie sprawy bez konieczności uzyskiwania orzeczenia prejudycjalnego Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej.

Przyjęcie, że strajk załogi pracowników przewoźnika lotniczego może stanowić nadzwyczajną okoliczność, uzasadniającą wyłączenie odpowiedzialności tego przewoźnika, nie oznacza jeszcze, że samo wystąpienie takiego strajku automatycznie skutkuje zwolnieniem przewoźnika lotniczego z obowiązku zapłaty odszkodowania za odwołany lub opóźniony lot. Jak wynika z orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z motywu 14, zawartego w preambule Rozporządzenia nr 261/2004 należy wyciągnąć wniosek, że wolą ustawodawcy wspólnotowego nie było uznanie samych tych zdarzeń, których wykaz jest zresztą jedynie przykładowy, za nadzwyczajne okoliczności, lecz tylko stwierdzenie, że mogą one takie okoliczności spowodować. Co za tym idzie, nie wszystkie okoliczności związane z takimi zdarzeniami muszą koniecznie stanowić okoliczności, uzasadniające zwolnienie z obowiązku wypłacenia odszkodowania, przewidzianego w art. 5 ust. 1 lit. c) tego rozporządzenia. Okoliczności związane z takim zdarzeniem mogą zostać uznane za „nadzwyczajne” w rozumieniu art. 5 ust. 3 rozporządzenia nr 261/2004 tylko wówczas, gdy odnoszą się do zdarzenia, które na wzór okoliczności wymienionych w motywie czternastym tego rozporządzenia - nie wpisuje się w ramy normalnego wykonywania działalności danego przewoźnika lotniczego i nie pozwala na skuteczne nad nim panowanie, ze względu na jego charakter lub źródło (wyrok W.-H., C-549/07, pkt 22, 23). Z orzecznictwa Trybunału Unii Europejskiej wynika również, że przewoźnik lotniczy jest zwolniony z obowiązku wypłaty pasażerom odszkodowania na podstawie art. 7 tego rozporządzenia, jeżeli może dowieść, że odwołanie lotu jest spowodowane zaistnieniem nadzwyczajnych okoliczności, których nie można by było uniknąć, pomimo podjęcia wszelkich racjonalnych środków, to jest okoliczności, które pozostają poza zakresem skutecznej kontroli przewoźnika lotniczego (por. wyrok McDonagh, pkt 38 i przytoczone tam orzecznictwo). Ponieważ nie wszystkie nadzwyczajne okoliczności skutkują zwolnieniem z obowiązku wypłaty pasażerom odszkodowania, na przewoźniku lotniczym, który zamierza się na nie powołać, spoczywa obowiązek wykazania, że okoliczności tych w żadnym razie nie można by było uniknąć za pomocą dostosowanych do sytuacji środków, to jest środków, które w chwili wystąpienia nadzwyczajnych okoliczności odpowiadają między innymi warunkom technicznie i ekonomicznie możliwym do przyjęcia przez danego przewoźnika lotniczego (wyrok E. i R., C-294/10, EU:C:2011:303, pkt 25). Przewoźnik musi zatem, jak wyjaśnił Trybunał, dowieść, że nawet przy użyciu wszystkich zasobów ludzkich i materiałowych oraz środków finansowych, jakimi dysponował, w sposób oczywisty nie mógł, bez poświęceń niemożliwych do przyjęcia z punktu widzenia możliwości jego przedsiębiorstwa w tym momencie, uniknąć sytuacji, w której zaistniałe nadzwyczajne okoliczności skutkowały odwołaniem lotu (por. wyrok W.-H., C-549/07, pkt 41).

Dokonanie oceny, czy w okolicznościach danej sprawy można uznać, iż przewoźnik lotniczy podjął dostosowane do sytuacji środki, pozostawione zostało sądowi krajowemu (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej A. E. i E. R., C – 294/10, punkt 30).

Sąd Odwoławczy w niniejszym składzie stoi na stanowisku, że strajk pracowników przewoźnika, o ile jego celem nie jest wymuszenie na przewoźniku spełnienia podstawowych praw pracowniczych, a tylko uzyskanie dodatkowych przywilejów, jak to ma miejsce w przypadku strony pozwanej, nie wpisuje się w ramy normalnego wykonywania działalności danego przewoźnika lotniczego i przewoźnik nie jest w stanie skutecznie nad nim panować. Celem prawa koalicji, rozpoznawanego również na gruncie prawa Unii Europejskiej (art. 28 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej), jest reprezentacja i obrona praw oraz interesów nie tylko pracowniczych, ale również pracodawczych. Nie można zatem - co do zasady - wymagać od przewoźnika lotniczego, aby w sporze z pracownikami zaniechał obrony swoich uzasadnionych interesów i spełnił wszystkie postulaty strajkowe, w celu uniknięcia odpowiedzialności odszkodowawczej za opóźniony lub odwołany lot. W takim bowiem wypadku zagwarantowana prawem obrona praw i interesów także pracodawcy w sporze z pracownikami byłaby iluzoryczna i stawiała przewoźnika lotniczego na z góry przegranej pozycji w sporze z pracownikami. Podjęcie przez przewoźnika lotniczego wszelkich racjonalnych środków, mających na celu zapobieżenie odwołania lub opóźnienia lotu w przypadku strajku pracowników przedsiębiorstwa lotniczego nie może zatem - co do zasady - oznaczać, że przewoźnik ten obowiązany jest do podjęcia działań, mających na celu zapobieżenie strajkowi, jak sugeruje powód, a co w praktyce oznaczałoby konieczność spełnienia wszystkich postulatów strajkujących. Z samego faktu strajku pracowników, przewoźnik ponosi już dotkliwe skutki w postaci konieczności odwołania lotów, co przekłada się na wymierną dla niego stratę finansową. Konieczność wypłaty w każdym wypadku dalszych odszkodowań dla pasażerów stanowiłaby kolejną dolegliwość za niezrealizowanie wszystkich postulatów strajkujących. Sytuacja taka mogłaby prowadzić do wysuwania kolejnych nawet nieuzasadnionych roszczeń przez pracowników wobec przewoźników lotniczych, co z jednej strony oznaczałoby nieuprawnione uprzywilejowanie pracowników jednej branży względem pracowników innych branż, a z drugiej strony zagrażało stabilności samych przewoźników lotniczych, zmuszonych do spełnienia kolejnych roszczeń strajkujących, bądź też, w przypadku ich niespełnienia, do wypłaty masowych odszkodowań, co w ostateczności mogłoby doprowadzić do ich niewypłacalności. Taka sytuacja nie byłaby korzystna dla samych pasażerów, a ponadto miałaby negatywny wpływ na funkcjonowanie jednej z podstawowych swobód unijnych, jaką jest swobodny przepływ osób, na której rozwój przedsiębiorstwa lotnicze mają niekwestionowany wpływ. Z drugiej strony przewoźnik lotniczy nie ma instrumentów, aby zakazać pracownikom korzystania w sposób prawnie dozwolony z przysługującego im prawa do koalicji, które przybiera postać strajku. Nie może zatem być wątpliwości, że w ramach podejmowania wszystkich racjonalnych środków, w celu uniknięcia odwołania lub opóźnienia lotu w przypadku strajku pracowników, przewoźnik lotniczy - co do zasady - o ile nie chodzi jak w niniejszej sprawie o podstawowe postulaty pracowników - nie jest zobowiązany do spełnienia wszystkich postulatów strajkujących. W niniejszej sprawie postulaty pracowników strony pozwanej dotyczyły daleko idących przywilejów emerytalnych, a zatem nie miały charakteru postulatów zasadniczych, gwarantujących pracującym godne warunki pracy, czy płacy. W konsekwencji nie można wymagać, aby w celu uniknięcia odpowiedzialności odszkodowawczej, strona pozwana zobowiązana była spełniać wszystkie roszczenia strajkujących. Skoro strona pozwana zrealizowała znaczną część ich oczekiwań jeszcze przed rozpoczęciem strajku, a co jak wskazane zostało wcześniej, nie było kwestionowana przez stronę powodową - to nie można jej zarzucić - jak chce tego powód - że nie podjęła wszelkich racjonalnych środków, w celu uniknięcia strajku. Strona pozwana wykazała, że strajk personelu pokładowego, zorganizowanego przez związek zawodowy (...) był bezprecedensowy i praktycznie sparaliżował jej działalność. Biorąc pod jego rozmiar i charakter, a także sposób działania związku zawodowego pracowników pokładowych U., nie można przyjmować, by istniały możliwości zapobieżenia odwołania lotów, w tym także lotu poszkodowanej A. P.. Zaś zastąpienie obsługi personelu pokładowego na tak dużej liczbie lotów nie było możliwe, z uwagi na specyfikę prowadzonej działalności i szczególne kwalifikacje, jakie stawiane są pracownikom personelu pokładowego. Zauważyć należy, że długotrwałość w zatrudnieniu pracowników wynika nie tylko ich szkolenia, ale również sprawdzania ich pod kątem bezpieczeństwa lotów. Ograniczone są także możliwości pozyskania takich pracowników od innych przewoźników, z uwagi na obowiązujące normy czasu pracy, w tym czasu, w jakim dana osoba może przebywać w powietrzu. Niesporne przy tym było, że strona pozwana próbowała zminimalizować skutki ogłoszonego strajku nie

tylko poprzez prowadzenie rozmów ze strajkującymi, ale również zawarła ponad 40 umów z innymi przewoźnikami lotniczymi oferując pasażerom loty alternatywne. Ponadto strona pozwana wydała pasażerom ponad 14 tysięcy voucherów kolejowych oraz zapewniła zakwaterowanie w hotelach.

Reasumując powyższe rozważania należy przyjąć, iż skuteczny był zarzut strony pozwanej, że odwołanie lotu powoda spowodowane było zaistnieniem nadzwyczajnych okoliczności, których nie mogła uniknąć, pomimo podjęcia wszelkich racjonalnych środków, co skutkuje zwolnieniem jej od wypłaty odszkodowania, na podstawie art. 5 ust. 3 Rozporządzenia (WE) Nr 261/2004 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 11 lutego 2004 r. ustanawiającego wspólne zasady odszkodowania i pomocy dla pasażerów w przypadku odmowy przyjęcia na pokład albo odwołania lub dużego opóźnienia lotów, uchylającego rozporządzenie (EWG) nr 295/91 (Dz.U.U.E.L.2004.46.1, Dz.U.U.E-sp.07-8-10). Podkreślić bowiem jeszcze raz należy, że pozwana nie tylko podejmowała starania w celu złagodzenia skutków ogłoszonego przez związek zawodowy pracowników pokładowych (...) strajku, ale w ocenie Sądu Okręgowego wykazała również, że jeszcze przed ogłoszeniem tegoż strajku podjęła ze związkiem zawodowym rozmowy koncyliacyjne mające zapobiec ogłoszeniu strajku.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Okręgowy oddalił apelację powoda, jako bezzasadną, na podstawie art. 385 k. p.c.

Zasadne natomiast okazało się zażalenie strony pozwanej na pkt. II wyroku Sądu Rejonowego. Zgodzić należy się ze skarżącą, że Sąd Rejonowy błędnie zasądził na rzecz strony pozwanej kwotę 600 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego, podczas gdy należna pozwanej z tego tytułu była kwota 1200 zł. Zauważyć należy, że pozew w niniejszej sprawie wniesiony został w dniu 5 lutego 2016 roku, a zatem w czasie obowiązywania Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie, które weszło w życie z dniem 1 stycznia 2016 roku. Zgodnie zaś z § 2 pkt. 3 przywołanego Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości przy wartości przedmiotu sprawy powyżej 1500 zł do 5000 zł, stawka minimalna wynagrodzenia za czynności adwokackie wynosi 1200 zł. W niniejszej sprawie wartość przedmiotu sporu wynosiła 1766 zł, co stanowiło równowartość kwoty 400 Euro. W związku z tym pozwana była uprawniona do zwrotu kosztów postępowania za I instancję w wysokości 1217 zł, na którą składają się: 1200 zł tytułem kosztów zastępstwa adwokackiego oraz 17 zł tytułem uiszczonych przez stronę pozwaną opłat skarbowej od pełnomocnictwa.

Dlatego też na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. Sąd Okręgowy zmienił zaskarżony wyrok w części dotyczącej kosztów postępowania przed Sądem Rejonowym i zasądził od powodowej spółki na rzecz pozwanej kwotę 1217 zł tytułem kosztów procesu.

O kosztach postępowania odwoławczego Sąd Okręgowy orzekł stosownie do jego wyników na podstawie art. 98 k. p. c. w zw. z art. 108 § 1 k. p. c. zauważyć należy, że strona pozwana wygrała zarówno postępowanie apelacyjne, jak i postępowanie wywołane wniesionym przez nią zażaleniem. W związku z tym na podstawie § 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności o adwokackie (Dz. U. 2015, poz.1800), który obowiązywał w dacie wniesienia apelacji przez stronę powodową i który w związku z tym miał zastosowanie w niniejszym postępowaniu apelacyjnym na podstawie §21 w zw. z § 23 tegoż rozporządzenia należą się jej koszty w wysokości 600 zł, a ponadto 330 zł tytułem kosztów postępowania zażaleniowego, na które składają się: 30 zł opłaty od zażalenia oraz 300 zł tytułem kosztów zastępstwa adwokackiego na podstawie § 2 pkt 3 w zw. z § 10 ust. 21 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności o adwokackie (Dz. U. 2015, poz.1800).

SSO Monika Skalska SSO Anna Gałas SSO Aneta Łazarska